

we slechts drieërlei positie kunnen innemen: 1°. die van het agnosticisme, 2°. die van de hypothese, en 3°. die van de Openbaring. Het *agnosticisme* d.i. het stelsel der onwetendheid, erkent wel dat er raadselen in den mensch zijn, en dat de mensch in raadselen wandelt, maar ziet af van de poging, om in die raadselen licht te doen stralen. De agnosticist erkent dat er een mysterie is, maar laat het mysterie, en beschouwt als doelloos en hopeloos elke poging, om het te ontsluiëren.

Anders oordeelt de man van de *hypothese*. Ook hij begint wel met vast te stellen, dat we in den mensch en in zijn leven met een mysterie te doen hebben, maar beweert tevens dat ons zeer wel middelen ten dienste staan, om in die verborgenheid in te dringen. Er is uiting van 's menschen zijn en leven in het zichtbare. Die uitingen gaat hij na. Die zijn voor hem de *bekende*. En uit deze bekende gegevens poogt hij nu tot de oplossing van het *onbekende* te geraken. Dat doet hij dan door onderstellingen of hypothesen aan te nemen, en alsnu na te gaan, of hij, indien waar ware wat hij stelt, in staat zou zijn, om het onbekende te verklaren. Gelukt dit niet, dan verwerpt hij die onderstelling, en neemt zijn toevlucht tot een andere hypothese. Acht hij daarentegen dat zijn onderstelling wel in staat is, om het onbekende te verklaren, dan verklaart hij den sleutel tot het mysterie gevonden te hebben, en verkondigt zijn hypothese als resultaat van wetenschap. Op die wijze vond een tijdlang het stelsel van het materialisme ingang, en werd met veel ophef als *de wetenschap* rondgevent, terwijl men thans zelfs in ongeloovige kringen weer vrijwel algemeen tot de overtuiging is gekomen, dat de hypothese van het materialisme ongerijmd was.

De derde weg eindelijk, die van het dogma of leerstuk, wordt betreden door hen, die niet alleen met de beide vorige soort lieden, het bestaan van het mysterie in den mensch en in het menschelijk leven erkennen, maar tevens belijden, dat licht in dit mysterie dan alleen kan vallen, indien God het er in vallen laat, en dat we uit dien hoofde, nu God ons zijn openbaring schonk, zondigen door met den agnosticist te stellen, dat er *geen* licht is, overmits dit een miskennen en ondankbaar loochenen van de liefde Gods ware, die ons te hulpe komt, maar ook dat ge evenzeer zondigt, indien ge, gelijk de man der hypothese doet, voor dit van God ons geschonken licht moedwillig het oog sluitende, bij eigen kunstlicht zit te turen op wat ge toch niet begrijpt, en het zonlicht dat God door uw vensters wil doen stralen, door een dichtdoen der luiken, buitensluit. Recht loopt naar die belijdenis alleen hij, die, dankbaar het van God ons gegeven licht aanvaardende, als dogma of leerstuk aanvaardt, wat God ons in zijn Woord omtrent dit menschelijk mysterie geopenbaard heeft.